

Nachtschuim

Nachtschuim

KOEN STROBBE

Het citaat uit Goethes *Faust* komt uit de vertaling van Ard Posthuma uit 2008, *Faust, een tragedie*.

De versregel op pagina 142 is geïnspireerd door 'Love and Death' van Sara Teasdale.

Met dank aan Max Temmerman, *il miglior fabbro*.

B&L

Is het de *zin* waar alles door wordt voortgebracht?
Nee, er moet staan: in den beginne was de *kracht*.
Maar nu ik bezig ben dit neer te schrijven
voel ik al dat het hier niet bij zal blijven.
De geest is mij genadig! Ik weet raad
en schrijf gerust: in den beginne was de *daad*.

Goethe, *Faust*

In het begin was het woord.

Jeroom Claassen controleert voor de zoveelste keer of zijn dictafoon het wel doet en doorloopt vluchtig zijn aantekeningen in een donkerblauw Atoma-schriftje waarvan de spiraalveer eerste tekenen van roest vertoont. God wat haat hij de stilte van dit afscheid in etappes. Ze hebben nog geen halfuur gepraat, of Den Donder moet alweer bijkomen van de gedane inspanning. De tot spleetjes geknepen ogen van de dichter staren naar het plafond, zijn haperend op en neergaande borstkas doet vrezen dat elke ademteug wel eens de laatste zou kunnen zijn. Deze sterfkamer lijkt op een armenhuis: een ziekenhuisbed, een metalen tafeltje en een bedpan in wit email, die de toiletstoel vervangt waar de poëet zich al enkele weken niet meer op kan hijsen. Hij voelt medelijden met de verpleegster die tweemaal per dag langskomt. De houten stoel waarop hij zelf zit is een sluipmoordenaar voor zijn onderrug en het moeizame piepen van de levende blaasbalg naast hem in het bed weegt op zijn eigen ademhaling. Er is hier veel te weinig zuurstof. Hij wil opstaan en het raam op de knip zetten, maar zijn vingers zitten gevangen in de kramp van Den Donders hand.

Zijn blik glijdt naar de muur tegenover hem, waarvan de bepleistering is verwijderd om de ruwe rode bakstenen weer zichtbaar te maken. Bij hun eerste ontmoeting

vertelde Den Donder hem hoe het vale schilderij dat daar hangt, op een antiek- en brocantemarkt in Tongeren voor een appel en een ei in de laadruimte van zijn oude Citroën C15 was terechtgekomen. Er bestond in die dagen weinig interesse voor canvassen waarop Adolf Hitler figureert. Het originele schilderij is van de hand van ene Hermann Otto Hoyer. Dit is een kopie. Op een koperen plaatje onder aan de lijst staat de naam die de nazikunstenaar aan zijn tafereel heeft gegeven: *Am Anfang war das Wort*. De Führer staat in een heldhaftige redenaarspose onder de povere verlichting van een Duitse bierkelder een groepje mensen te woord. Achter hem hangt een met matig talent geschilderde swastikavlag te treuren. Zodra Den Donder ermee thuiskwam, maakte de dichter zich het werk eigen door met een grove witte markeerstift die eigenlijk bedoeld was om klassieke autobanden bij te kleuren, in vette letters *In het begin was het woord* op het onderste gedeelte van het canvas te kladden, dwars over de gezichten van enkele toehoorders heen. ‘Mijn eerste gedicht,’ zei hij hem op een gewichtige toon. Zo maakten ze kennis.

Hij staart naar de witte letters. Er zit iets in de manier waarop Den Donder ze op het canvas heeft gekrabbeld dat meteen duidelijk maakt dat het schilderij daar niet vanuit een of andere misplaatste verknochtheid aan extreem gedachtegoed hangt. Dat is het mooie aan letters. Wie beweert er ook weer dat één beeld meer zegt dan duizend woorden? Deze zes woorden zeggen duizend keer meer dan heel het schilderij. Meer nog: ze veranderen het, net zoals de dichtkunst dat met losstaande woorden vermag. Er gaat een uitzonderlijke kracht uit van die eenvoudige witte zin, hoewel hij enkel herhaalt wat het naamplaatje op het kader al zegt. Terwijl diezelfde zin, maar dan in het koper gegraveerd, er staat met de bedoeling het schilderij, de schilder en de geportretteerde figuur omhoog te tillen, doen Den Donders stiftletters het volmaakt

tegenovergestelde. Ze desacraliseren alles: het canvas, de schilder, het hele Führergedoe-met-aanhang. Hij heeft de letters — misschien zelfs zonder het te beseffen — in een soort *italic* op het doek aangebracht en heeft zo het hele tafereel getransformeerd, zoals Warhol het hem voordeed met een profaan blik Campbell’s Soup.

Naast hem wordt er ingehouden gekreund. Den Donders kramp is ontdooid. ‘Waar waren we gebleven?’

Hij drukt op de opnameknop en fluistert: ‘In het atelier.’ Hij heeft dat atelier nog nooit gezien maar weet dat hij erheen moet zodra Den Donder dood is.

‘Het eeuwige tikken van de letterbeitel op het arduin is altijd mijn grootste inspiratie geweest. Je kunt je niet voorstellen wat dat repetitieve met een mens doet: het brengt hem in een soort trance waardoor de geest helemaal wordt losgeweekt van dat waar hij mee bezig is.’

‘Een beetje zoals bij het joggen? Wanneer ik ga joggen en na het eerste zweet in een ritme kom dat ik wel eeuwig zou kunnen aanhouden, treed ik als het ware buiten mezelf en zie ik dat wat me even daarvoor nog kopzorgen baarde plots glashelder voor me.’ Eén blik op Den Donders gezicht maakt duidelijk dat hij zijn mond had moeten houden.

‘Eh, ja, dat zal wel, maar terug naar het atelier dus. Mijn grootste scheppingsdrang kwam meestal op wanneer Vanmarsenille de boel wilde sluiten en aarzelend kwam informeren of ik bijna klaar was. Op de andere grafstenen-in-wording slingerde gereedschap rond, daar waar mijn drie collega’s het in medias res hadden laten liggen. De andere letterbeitelaars hadden geen hart voor steen. Ze begonnen om acht en stopten stipt om vijf, soms midden in een letter. Maar goed, wat wil je tegen de vakbond ondernemen? Steenkappen is statutair hard labuur en de schouder-, elleboog- en polsgewrichten vragen derhalve om een nauwkeurige cesuur.’

Hij heeft foto's gezien. De breedgeschouderde kracht-mens die daarop staat valt in niets te rijmen met het uitge-teerd omhulsel naast hem, dat zwetend onder het gelige laken ligt. Slachtoffer van het steenstof. Of de sigaretten. Of allebei.

'In het begin kon de meestergast het niet verdragen dat ik alleen in het atelier achterbleef, maar zodra hij doorhad dat telkens als hij mij de sleutel van de werkplaats gaf er 's ochtends een afgewerkte grafsteen klaarlag, verdween zijn voorbehoud. Daar, aan het metalen bureau van de meestergast, dat voor het raam van het atelier tussen de werkbanken stond, heb ik ze bijna allemaal geschreven.'

'En nooit kwam het in u op om ze met iemand te delen?'

'De eerste jaren niet.'

'Tot u dat ene gedicht naar de redactie van de *Poëzie-spiegel* hebt gestuurd.'

'In dronken overmoed...'

Hij denkt terug aan het summiere artikel in de litera-tuurbijlage van een belangrijke krant. Voordien had hij de naam Den Donder nog nooit gehoord. In een kadertje naast het artikel was een gedicht afgedrukt; het droeg de titel 'Aflijf' en beschreef op een even bittere als roerende wijze het verval van een eens bemind lichaam onder een vergeetplak van arduin. De handgeschreven tekst had zes jaar in een redactielade gelegen, tot een jonge deeltijdse redacteur de envelop met de brief en het gedicht ontdekte en zich afvroeg waarom zijn voorganger hier nooit iets mee had gedaan. Dat vond de hoofdredacteur ook. Het krantenartikel beschreef hoe Mark Swijffels, de jonge re-dacteur van het poëzietijdschrift, een zwoegende en zwe-tende Den Donder aantrof in zijn — in verhouding tot de kleine, scheefgezakte arbeiderswoning waarin hij leefde, grote — tuin die vol beelden stond. Allemaal waren ze gehouwen uit leigrijs arduin, allemaal stelden ze dames

voor met een opgestoken kapsel, een slank bovenlijf en een geweldige derrière. De krant citeerde Swijffels' eerste gedachte bij het zien van de groteske overvloed aan steen: 'een verzamelplaats voor laatpaleolithische oervenussen'. Swijffels godbetert. Alsof die spontaan met zo'n gedachte zou komen, van woorden die hij eerst nog moest hebben opgezocht. Naar verluidt wist Den Donder niet waar hij het had toen daar plots iemand met een vel papier stond te zwaaien dat hij allang vergeten was.

'Hoeveel gedichten zijn er zo in de luwte van het steenkappen ontstaan?'

'Vijftig... zestig, misschien meer.'

'En allemaal zijn ze...?'

'Toen ik geen antwoord kreeg op mijn inzending, be-greep ik dat het een onzinnig idee was geweest. Dat ik niet meer dan een denkbeeldige dichter was. Op een avond heb ik een fles Westpoint leeggedronken en alles verbrand.'

Hij knikt. Hij herinnert zich nog de grote foto in de krant, van het lege olievat met het Shell-logo in Den Donders tuin, waarin zich de massacre had voorgedaan. Op het ogenblik dat hij zelf voor het eerst Den Donder hier bij hem thuis bezocht, was het al verkocht aan een museum, dat er meer voor betaalde dan Den Donder ooit voor een van zijn beeldhouwwerken heeft gekregen. Hoe vaak heeft hij de dichter sinds hun eerste ontmoeting al niet gevraagd of hij zich op zijn minst geen flarden van het vernietigde oeuvre kan herinneren, maar het had allemaal geen zin. Het gebeurt nog geregeld dat hij 's nachts wakker wordt en moet overgeven bij de gedachte dat alles voorgoed weg is.

'Even weer wat rusten.' Den Donders hoofd zakt, begeleid door een piepende ademhaling, op het kussen.

Hij staat op en loopt naar het toilet. In de keuken haalt hij een flesje Sprite uit de koelkast, drinkt het met gulzige slokken leeg en wacht op een boer. Als hij terug bij het bed komt, is Den Donder heel ver weg. Hij kijkt naar zijn

vale gezicht, naar de roodomrande oogleden waarop in het midden haast alle wimpers ontbreken, verdwenen door de kleefstrips die de verpleegster 's avonds aanbrengt zodat hij niet de hele nacht met open ogen zou slapen en 's morgens met een verdroogd hoornvlies wakker wordt. De twee infuuszakken die aan een stang naast het bed hangen zijn nog meer dan halfvol. Hij tikt met zijn middelvinger tegen het plastic buisje dat een sluis vormt tussen de zak en het slangetje dat in Den Donders arm verdwijnt; net zoals hij het de verpleegster elke keer ziet doen. Een druppel die eigenlijk nog wat wilde wachten laat zich hulpeloos vallen. Hij ziet de lege beker op het kastje naast het bed, neemt een fles water van de grond en vult hem bij. 'Als u hem doet praten, moet u hem ook doen drinken' heeft de verpleegster gezegd. 'Hij droogt zienderogen uit.' Je meent het, dacht hij.

Er komt weer leven in Den Donder, die aanstalten maakt om het vers gevulde glas te pakken, maar zich het water dan toch liever door hem naar de lippen laat brengen. Wanneer hij genoeg heeft, blaast hij belletjes in het water. Hij heeft weer wat kracht. 'Ik dacht dat niemand ze goed vond. Eigenlijk had ik spijt dat ik dat ene gedicht ooit naar dat tijdschrift had gestuurd. En ondertussen was ik ontslagen bij Vanmarsenille. Ook al omwille van die gedichten.'

'Uw baas had dus ontdekt dat u 's nachts in het atelier bleef om te schrijven. Maar dat gebeurde toch na werktijd, daarvoor ontsla je toch niet zomaar iemand?'

Den Donder verslikt zich in zijn gegrinnik. 'Het is complexer dan dat.'

Hij wacht op meer uitleg, maar die komt er niet.

'Hoe dan ook, ik was mijn leven zoals ik het tot dan toe geleid had beu en was eigenlijk blij dat Vanmarsenille me verplichtte om iets anders te gaan doen.' Hij begint droog te kuchen.

'Hier, u moet veel drinken, heeft ze gezegd.'

De koude regen maakt het ruwe betonnen gebouw nog somberder dan het al is. In de inkomhal is het stil. Een spoor van op de grond gegooide blikjes en snoepwikkels leidt naar uitpuilende afvalbakken. De schoonmaakploeg is nog niet langs geweest. Op een van de houten banken staat, midden in een plas, een blikje Fanta.

Hij loopt naar de liften en drukt op de knop. Boven schiet er een motor in gang. Het geluid dat door de liftschacht wordt versterkt accentueert de leegte van het gebouw. Wie hier in de lift blijft steken kan tot morgen wachten voordat er hulp komt. Hij bedenkt zich, draait zich om en loopt de trappen op.

Kooyberghs zit, met zijn rug naar de deur, op het klavier van zijn computer te tikken. Zonder zich om te draaien gromt hij: 'Jeroom Claassen, zoals altijd perfect op tijd.'

Hij kijkt op zijn horloge. Hij is twintig minuten te laat. 'Excuses professor, ik kom van Den Donder.'

'Ja, dat kan zijn. Maar nu zul je zelf geduld moeten hebben, want ik werk dit eerst af.'

Hij gaat op de bezoekersstoel tegenover Kooyberghs' bureau zitten en kijkt van daar de kamer in die hij met Mark Swijffels deelt. De tussendeur tussen hun werkplek en die van de professor staat eeuwig open, hij kan zich niet herinneren dat Kooyberghs die al ooit gesloten heeft. Het zicht op de scheefgezakte stapel mappen en papieren die

op zijn bureau liggen, wakkert een milde paniek in hem aan. Het bureau van Swijffels ligt er zoals altijd smetteloos bij. Van Swijffels zelf is er gelukkig geen spoor.

‘De helft van de studenten wacht vol ongeduld op hun verbeterde scripties.’ Kooyberghs heeft ogen op zijn rug. ‘De andere helft, die die geen klachten heeft, zit bij Swijffels.’

‘In tegenstelling tot mij hoeft hij volgende week dan ook zijn doctoraatsthesis niet te verdedigen.’ Hij beseft hoe halfslachtig zijn verweer moet klinken en gluurt naar het ingebonden exemplaar van zijn thesis, dat hij al bijna een maand geleden aan Kooyberghs gaf maar dat nog steeds onaangeroerd onder een stapel andere papieren op diens bureau ligt.

‘Je thesis is af, Claassen. *Fini*. Wat zit je dan nog elke dag bij die Den Donder te doen?’

‘Hij gaat dood.’

‘Doen we dat niet allemaal?’ Kooyberghs heeft hem al herhaaldelijk gezegd dat zijn fascinatie voor ‘Den-Donderen-zijn-tien-gedichten’ nu wel mag stoppen. Die koe is leeggemolken.

In een wolk van zacht knetterende statische elektriciteit, gevolgd door een kort moment perfecte stilte, zet Kooyberghs zijn computer uit. De professor staat op en loopt van het computertafeltje naar zijn bureau. Hij werpt een blik door de tussendeur, raspt zijn keel en wijst naar de stapel papieren. ‘Voor het einde van de week werk je je daar doorheen.’ Hij geeft hem geen kans om te protesteren. ‘En vrijdag neem je mijn college over. Ik spreek immers op dat symposium in Utrecht.’

‘Kan Swijffels niet...?’

‘Swijffels gaat met mij mee.’

Om je koffers te dragen, denkt hij.

Kooyberghs trekt zijn thesis van onder de stapel. Hij houdt het lijvige drukwerk tegen zijn neus alsof hij

de versheid wil controleren. ‘*Nico Den Donder, eros en thanatos in het werk van een stroeve poëet.*’ Hij knikt goedkeurend. ‘Laat Den Donder in vrede sterven, Jeroom. Dit is af. En goed, heel goed, ik heb het er vandaag nog met de andere juryleden over gehad. Je mag op je twee oren slapen.’

Een steriele academicus als Kooyberghs weet natuurlijk niet wat nazorg is. En mocht hij het toch weten, dan interesseert het hem niet. ‘Hij is mij als een vriend gaan beschouwen, professor. Ik heb de voorbije twee jaar een hechte band met hem opgebouwd. Als ik hem niet meer ga bezoeken, komt er behalve de verpleegster en de huisarts niemand meer bij hem langs.’

Kooyberghs verslijkt zich geforceerd in zijn lach. ‘Je bent Moeder Teresa niet, Claassen.’

*

‘Vandaag gaat het niet zo goed met hem.’

Niet zo goed. Hij vraagt zich af welke schaal verpleegsters hanteren bij het beoordelen van de toestand van een stervende.

‘Jammer dat je gisteren niet kon komen. Gisteren was net een goede dag.’ Den Donders stem klinkt als een duiker die onder water probeert te spreken. ‘Ik wil je iets vertellen.’

Een hevige hoestaanval legt hem het zwijgen op. Het wit van zijn ogen wordt bloedrood en hij probeert zich op te richten, maar raakt niet tot bij het handvat dat aan de stang boven zijn hoofd hangt. Nadat hij erin slaagt om zich, steunend op één elleboog, op zijn zij te kantelen, wijst hij dwingend naar een doos tissues die op het kastje naast het bed staat.

Hij trekt enkele papieren doekjes uit de doos en geeft ze hem.

Na enkele vergeefse pogingen lukt het Den Donder om taai slijm op te hoesten, dat hij vanuit zijn halfopen mond op de tissues in zijn hand laat lekken.

Hij voelt een brok in zijn keel.

‘Dat lucht op.’ Den Donder wurmt zich weer rechtop en laat zijn hoofd achterover op het kussen ploffen.

‘U wilde mij iets zeggen?’

‘Ik denk dat ik je gelukkig ga maken.’ Hij glimlacht naar het plafond.

Er gaat een schok door hem heen. ‘Kunt u zich dan toch nog een van die gedichten herinneren?’

‘Zoiets.’

Er wordt aangebeld. Enkel een arts belt aan bij een alleenstaande, bedlegerige patiënt terwijl er naast de voordeur een sleutelsafeje met een code hangt.

Dokter Bomans trekt een grote zwartleren tas op wiel-tjes achter zich aan en lijkt op die manier meer op een medisch vertegenwoordiger dan op een arts. Buiten moet het zijn beginnen te waaien, want zijn zorgvuldig opzij gekamde gelkapsel staat aan zijn slapen in twee haarhelften naar buiten geklapt, waardoor hij iets weg heeft van een gekko die zich opwindt. Hij mompelt een groet tegen Den Donder en kijkt hém aan alsof hij net een vlieg op een taart heeft ontdekt.

‘Als u eventjes naar buiten kunt gaan?’

Hij vloekt binnensmonds. Het is alsof Bomans een zesde zintuig heeft voor storen. In de koelkast wacht nog meer teleurstelling: de Sprite is op. Hij trekt dan maar een cola open en vraagt zich af of het nog zin heeft om nieuwe Sprite mee te brengen. Wat kan het zijn dat Den Donder voor hem in petto houdt? Toch nog een herinnering aan een verloren gegaan gedicht? En hoe goed kan die herinnering vandaag dan nog zijn, als gisteren een goede dag was? Hopelijk zet Bomans de morfiekraan niet te ver open.

‘Nu al?’ hoort hij Den Donder vragen. In zijn stem ligt berustende paniek.

Hij zet de cola op het aanrecht, loopt naar de deur en drukt er zijn oor tegen.

‘Je gaat onnodig veel pijn lijden als je hier blijft.’ Bomans klinkt verrassend meedogend.

‘Nog niet naar de kliniek, ik wil niet.’ Het wordt stil, dan begint Bomans in zijn tas te rommelen, waarna het opnieuw stil wordt.

‘We zullen nog even wachten, dan.’ Wieltjes die rollen.

Hij trekt de deur open en loopt naar zijn stoel naast het bed.

Aan de deur houdt het Bomans-treintje halt. ‘Niet te veel fratsen, hij is erg vermoeid.’

Den Donder kijkt hem aan en grinnikt, wat opnieuw uitmondt in pijnlijk gehoest. Nadat de arts de deur achter zich heeft gesloten, vraagt hij hees om een *waslapje*.

Op het kastje naast hem ligt een lichtblauw washandje, waarop in zachtgele letters *Silan* geborduurd staat. Hij neemt het op en gaat ermee naar de badkamer. Daar pakt hij het washandje aan twee hoeken tussen zijn duimen en wijsvingers beet en houdt het onder het koud stromend water. Nadat hij de kraan met zijn elleboog heeft dicht geduwd, laat hij het, zonder het uit te wringen, een tijdje boven de wasbak uitlekken. Het druip nog lichtjes als hij het aan Den Donder geeft.

Die vouwt het dubbel, houdt het tegen zijn lippen en begint er zachtjes aan te zuigen. Na een tijdje vouwt hij het terug open, legt het op zijn voorhoofd en zegt beverig: ‘Dat doet goed.’

Hij staat op en loopt naar het raam. Met zijn benen breed uit elkaar en zijn handen in zijn zakken kijkt hij naar buiten. In een weide aan de overkant van de straat galoppeert een koffie-met-melkkleurig boerenpaard door de regen. Het is een merrie. Haar veulen loopt achter haar

aan en slaat af en toe ongecoördineerd de achterbenen uit. Als de merrie halt houdt, komt het veulen bij haar drinken en begint ze de flank van haar kind te likken.

‘Wat zie je?’ vraagt Den Donder.

‘Het regent,’ zegt hij. Hij draait zich om en loopt terug naar het bed. ‘Wat wilde u mij vertellen op het ogenblik dat de dokter ons onderbrak?’ Terwijl hij zijn vraag stelt, ziet hij dat het kraantje van Den Donders infuus zo goed als volledig openstaat.

‘Waarom ben je gisteren niet gekomen?’

Hij wil zeggen dat het hem spijt. Dat Kooyberghs er met argusogen op heeft toegezien dat hij zich door de berg scripties heen worstelde. En dat hij ook morgen vroeger dan anders zal moeten vertrekken, omdat hij Kooyberghs’ les moet overnemen. ‘Het is druk op het werk.’

‘Ja,’ verzucht Den Donder. Hij wijst naar het venster. ‘Doe eens eventjes open.’

‘Is dat niet wat te koud in uw toestand?’

‘Ik wil gewoon dat paard hiertegenover nog eens horen. Het is zwanger, weet je, binnenkort komt er een veulen.’

Hij zet het raam op een kier en gaat weer zitten. Met een schok realiseert hij zich dat hij zijn dictafoon en schriftje vergeten is. ‘Hebt u hier ergens iets om te schrijven?’

Den Donder lacht flauw en schudt zijn hoofd. ‘Net nu het interessant wordt, vergeet je je gerief.’

*

‘We kunnen zonder blozen stellen dat hij op dat ogenblik de enige Nederlandse auteur is van Europees formaat. Want Couperus scoort niet enkel op zijn thuismarkt, maar zijn vertaald werk heeft ook in het buitenland succes.’ Hoeveel van het tachtigtal ongeïnteresseerde gezichten voor hem in de aula zouden luisteren. Zou Kooyberghs ook zo weinig enthousiasme bij hen losmaken? Hij trekt voor de zoveelste

keer zijn linkermouw omhoog: nog een halfuur te gaan. Geloof Kooyberghs die onzin die hij hem over Couperus laat uitkramen zelf? Hij denkt aan Den Donder, en aan hoe diens werk het duizendmaal meer verdient om tot Europees cultuurerfgoed te worden gecanoniseerd.

De trappen van de aula liggen vol sport- en reistassen van studenten die zoals elke vrijdag meteen na het laatste college de trein naar huis nemen. Op de tweede rij laat een meisje ongegeneerd haar hoofd op de schouder van een jongen rusten, nu al de pijn verbijtzend van het gemis dat een onmenselijk lang weekend met zich mee zal brengen. Hij vraagt zich af of ze er een gedicht over zou kunnen schrijven, over die pijn. Misschien heeft ze meer nodig, bijvoorbeeld het besef dat haar geliefde straks op weg naar het station recht onder een lijnbus kan lopen en met opengebarsten schedel in de geul tussen de rijweg en het voetpad ligt. Eros, thanatos.

Hij merkt dat zijn blik het paartje niet meer kan loslaten, dat hij om de zoveel woorden zijn speeksel moet doorslikken en dat hij uiteindelijk volledig stilvalt, zonder woorden, zonder blabla over Couperus. Zowel het meisje als de jongen kijkt ongemakkelijk; van hem naar elkaar, van hem naar de andere studenten. Uit de zaal stijgt gemompel op, en alsof de horde studenten plots door een enkel centraal brein wordt aangestuurd kijken ze allemaal samen naar hem. Hij draait zich om, zoekt naar een tissue in de zak van zijn jas en dept zijn wangen. Hij staart naar het bord aan de wand, dat al decennialang niet meer wordt gebruikt maar er nog steeds hangt, als een soort vergeten vensterraam waarachter in de loop der jaren een muur is opgerezen. Hij kijkt door dat raam en ziet de merrie met haar veulen lopen. Hij draait zich om, raspt zijn keel en zegt: ‘Laat ons het college voor een keer vroeger afsluiten.’

Een deel van de studenten blijft hem roerloos aanstaren, maar hier en daar springen er toch jongens in jeansbroek

en basketbalschoenen op, grijpen hun sporttas en benen over de bagage van de anderen heen.

Hij weet niet waarom, hij is niemand een verklaring schuldig, maar toch zegt hij luid: ‘Vandaag is een droevige dag, vandaag is een van de allergrootsten uitgedoofd. Dichter Nico Den Donder heeft ons om halftwee vanmiddag verlaten.’

Dit is voor iedereen het signaal dat het nu echt gedaan is met de les. Her en der stijgt er een in gedempt enthousiasme gesmoorde kreet op en binnen de drie minuten is de aula leeg. De stilte die valt, jaagt de maffe studentengeur via een openstaand raam naar buiten.

Hij gaat in kleermakerszit op de generaties dikke laklaag van de lessenaar zitten en kijkt uitdagend naar de lege banken voor zich. Met de ellebogen op zijn knieën, vormen zijn handen een plateau voor zijn droefgeestig hoofd, waarin hij plaats wil maken voor een dankbare gedachte aan de dichter. Maar het enige wat komt is de vraag of zijn vader hem een gepaste das zal lenen voor de begrafenis.

Het woord *morgen* houdt altijd een belofte in. Voor hem is die belofte: bevrijding. Hoewel hij niet te vroeg wil juichen, geeft het idee zich minstens gedeeltelijk verlost te zien van Kooyberghs’ ketens hem vleugels. Tot vandaag is zijn horigheid aan de professor volkomen. Hij is zijn werkgever én de promotor van zijn doctoraat. Morgen, wanneer zijn doctorstitel een voldongen feit zal zijn, valt er een halve Kooyberghs van hem af, en rest de professor enkel nog de assistentenjob om hem onder druk te zetten. Dat vindt hij een totaal andere, veel draaglijkere situatie.

In de spiegel grijnst hem triomfantelijk een man aan die al drie volle weken geen kritiek meer heeft te verduren gehad. Na het debacle in de aula had hij verwacht dat Kooyberghs razend zou zijn, maar tot zijn verbazing lijkt niemand van de studenten iets tegen de professor te hebben verteld, wat hem voldaan de bevestiging schenkt dat Kooyberghs zelf geen centimeter dichter bij zijn toehoorders staat dan hij. Gisteren werd hij tijdens het verbeteren van de scripties over Couperus door een lichtpuntje getroffen. Een zekere Tine Dils had onder aan haar scriptie geschreven: *Nog, zij het late, innige deelneming bij het verscheiden van uw vriend de dichter*. Hoewel hij geen gezicht op haar naam kon plakken en vanzelfsprekend het opportunisme van het postscriptum inzag, heeft hij haar resultaat toch maar naar boven afgerond.